

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
 בס"ד, ט"ז סיוון התשפ"ו

חולין ל"ב – שהייה, פסולי טריפה ופסולי נבילה במהלך השחיטה

שאלות:

1. דוד שוחט עם סכין לא כל כך חדה, וזה לוקח לו הרבה זמן, הבהמה כשרה?

פסול שהייה

המשנה אומרת: שאם השוחט הפסיק את השחיטה באמצע מסיבות שונות (הסכין נפלה והוא הגביה אותה, בגדיו נפלו והוא הגביה אותם, או שהשחית את הסכין והתעייף והשני בא להשלים) – אם הוא שהה (הפסיק) למשך זמן של "כדי שחיטה", השחיטה פסולה.
רבי שמעון אומר: שהשיעור הוא "כדי ביקור" (בדיקה).

הגמרא מבררת מהו שיעור "כדי שחיטה":

- רב אמר: השיעור הוא הזמן שלוקח לשחוט בהמה אחרת מהתחלה, ולא רק כדי להשלים את השחיטה הזו.
- רב כהנא ורב אסי שאלו את רב: האם משערים בהמה לבהמה ועוף לעוף, או אולי השיעור של בהמה תקף גם לעוף (שזה מהווה קולא לעוף כי זה יותר זמן לפסול)? רב ענה להם שהוא לא שאל את דודו, רבי חייא, על הפרט הזה, כי הוא לא הרגיש נוח לשאול אותו באותו זמן.
- רב אומר מדעתו שמשערים בהמה לבהמה ועוף לעוף. שמואל ורבין בשם רבי יוחנן אומרים שגם לעוף משערים לפי זמן שחיטה של בהמה (שזהו שיעור ארוך שמהווה קולא).
- רבי חנניא חולק ואומר: שהשיעור הוא הזמן שלוקח להביא בהמה אחרת ולשחוט אותה. והגמרא מקשה שהשיעור הזה משתנה לפי המרחק. לכן רב פפא מסביר שהכוונה היא לבהמה שעומדת כבר לפניו וצריך רק להפיל אותה לארץ ולשחוט. ואילו לפי רבי יוחנן הזמן הוא רק השחיטה נטו.
- בארץ ישראל אמר משמו של רבי יוסי ברבי חנינא: שהשיעור הוא הזמן שלוקח להרים את הבהמה, להשכיב אותה ולשחוט – בהמה דקה לדקה ובהמה גסה לגסה. ולכן גם עוף לעוף (רש"י) כדעת רב.
- רבא אמר: שאדם ששוחט בסכין לא חדה (סכין רעה), אפילו אם הוא שוחט איתה כל היום כולו ברצף כל הזמן מוליך ומביא – השחיטה כשרה, כי הוא לא עשה שום הפסקה (שהייה).
- רבא שאל: האם שהיות קטנות (שאין בכל אחת מהן שיעור שלם) מצטרפות יחד לפסול את השחיטה? השאלה נשארה ב"תיקו" (לחומרה).
- רב הונא בריה דרב נתן שאל: אם השוחט כבר שחט את רוב הסימנים כראוי, ואז שהה במיעוט הסימנים שנשאר – מה הדין? גם השאלה הזו נשארה ב"תיקו" (לחומרה). (רש"י מוסיף שאם הוא כבר שחט את רוב הסימנים והעוף נוטה למות, עדיף שלא ימשיך את השחיטה כי אז אולי יהיה פסול שהייה, עדיף שיהרוג אותו בכל צורה אחרת, או שימתין שימות.)

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

○ **רבי יוחנן מסביר** את דעת **רבי שמעון** ("כדי ביקור"): שזה הזמן שלוקח לשוחט עצמו (אם הוא חכם) לבדוק את הסכין שלו עצמו.

2. לוי מצא שהקנה של הכבש חתוך ברובו, יש אפשרות שהכבש לא יהיה נבלה?

פסולי טריפה לעומת נבילה

המשנה מביאה מקרים שבהם השחיטה עצמה נפסלה (למשל: שחט את הוושט בבהמה ופסק את הגרגרת, כלומר, חתך את הגרגרת בסכין פגומה שחונקת וזה פסול עיקור (רש"י), או פסק את הגרגרת ואז שחט את הוושט, או שהחליד את הסכין מתחת לסימן השני וחתך מלמטה למעלה):

- **רבי ישבב אומר** בשם **רבי יהושע**: שהבהמה היא נבלה (מטמאה). כי כל בהמה שהשחיטה שלה עצמה נפסלה – היא נבלה. אבל אם דבר אחר גרם לפסילתה כמו כל הטרפות שבפרק 'אלו טרפות', היא טרפה.
 - **רבי עקיבא אמר** בהתחלה: שהבהמה היא טרפה (אסורה אבל לא מטמאה). אבל בסוף המשנה **רבי עקיבא** חזר בו והודה ל**רבי ישבב** שהיא נבלה.
- הגמרא **מקשה**: אם **רבי עקיבא** חזר בו וכולם מסכימים שהיא נבלה, למה במשנת "אלו טרפות" כתוב ש"פסוקת הגרגרת" היא טריפה ולא נבלה?

○ **רבא** מנסה לתרץ בהתחלה שבאלו טריפות מדובר שהוא קודם פסק את הגרגרת, ורק אח"כ שחט את הוושט, וזה נחשב שהפסול היה לפני השחיטה וזה כאילו דבר אחר גרם לפסול. ואצלינו הוא קודם שחט. ולמרות שאצלינו במשנה מופיע גם המקרה ההפוך, **רבא** מפרש שזה אותו דבר.

אבל **רב אחא בר הונא מקשה** על התירוץ הזה כי זה לא הגיוני שהמשנה אומרת פעמיים את אותו מקרה, וגם הלשון של המשנה 'אחר כך' מלמדת שאילו שני מקרים שונים. לכן **רבא מתרץ אחרת**, שהרשימה של "אלו טרפות" כוללת באופן כללי דברים אסורים, ויש ביניהם גם דברים שהם באמת נבלה.

הגמרא **מקשה** אז למה לא מנו שם נבלות נוספות (כמו הדינים של **חזקיה ורבי אלעזר** שהם דיברו על דברים שנחשבים נבלה מחיים, כמו גיסטרא ונטלה הירך). הגמרא **מתרצת** שבאלו טרפות מדובר רק על נבלות שלא מטמאות מחיים.

○ **ריש לקיש מתרץ אחרת**: שאם השוחט שחט במקום החתך המקורי שהיה חתוך הקנה ברובו למשל – היא נבלה, כי זה פסול בשחיטה. ואם הוא שחט שלא במקום החתך – היא טרפה, כי שחיטת הוושט במקום הכשר מועילה לפחות לטהר את הבהמה מטומאת נבלה, והחתך שהיה קודם הוא בעצם פסול טריפה שלא קשור לשחיטה.

הגמרא **מקשה** על **ריש לקיש**: הרי הוא עצמו אמר שאם שחט את הקנה ואז ניקבה הריאה – הבהמה כשרה, כי הריאה נחשבת כאילו היא כבר מנותקת ומונחת בסל. אם ככה, גם כשהקנה נפסק ברובו בהתחלה, הוא צריך להיחשב כאילו הוא כבר מונח בסל, כי הריאה כבר מנותקת, ולכן השחיטה שכוללת שחיטת סימן אחד בלבד, שחיטת הוושט לא יכולה להספיק כדי לטהר מנבלה!

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

- רבי חייא בר אבא תירץ תירוץ אחר בשם רבי יוחנן שהמשנה ב"אלו טרפות" נשנתה לפי שיטתו של רבי עקיבא בהתחלה (לפני החזרה), והמשנה שלנו נשנתה לאחר שחזר בו והסכים לרבי ישבב שאלו נבלות. והמשנה הישנה של אלו טרפות לא זזה ממקומה (לא שונתה) למרות שחזר בו. ולמרות שהיא מופיעה מאוחר יותר במסכת.
- 3. ארנון שחט את הקנה ואז קרה חור במעיים של הפרה, הפרה כשרה?

טרפה במהלך השחיטה:

- ריש לקיש אמר: שאם שחט את הקנה, ואחר כך ניקבה הריאה – הבהמה כשרה, כי הריאה נחשבת כמונחת בסל כמו שראינו.
- רבא מסביר שזה נכון רק בריאה (שחייה תלויים בקנה שכבר נשחט), אבל אם ניקבו בני המעיים (שחייהם תלויים בוושט שעוד לא נשחט) – הבהמה טריפה.
- רבי זירא הקשה: מה זה משנה איזה איבר ניקב? הרי ברגע שהתחילה השחיטה היא כבר לא יכולה להיעשות טריפה!, כי אין טריפה אחרי שהבהמה כבר ממילא 'חצי חיה'.
- הגמרא אומרת שרבי זירא חזר בו מהקושיה הזו, (והוא מודה לסברא שדווקא הריאה נחשבת כמונחת בסל) כי הוא עצמו שאל: אם ניקבו בני המעיים בין שחיטת סימן אחד לשני כלומר לאחר שחיטת הקנה – האם הסימן הראשון מצטרף לסימן השני כדי לטהר את הבהמה מטומאת נבלה (למרות שהיא אסורה באכילה)? השאלה היא מאחר וחיתוך הסימן הראשון משמש גם להיתר אכילה וגם לטהר מנבילה, והשני משמש רק לטיהור מנבלה שהרי היא כבר אסורה באכילה כשניקבו בני המעיים. האם הם מצטרפים? ומכיוון שרבי זירא שאל לגבי טיהור מטומאה, סימן שברור לו שזה אסור באכילה, ומכאן ההוכחה שהוא חזר בו.
- אבל הגמרא בתחילת הדף הבא אומרת, שייטכן שרבי זירא לא חזר בו, ולשיטתו הבהמה גם מותרת באכילה כי היא לא נטרפת לאחר תחילת השחיטה, ואת השאלה הוא שאל לדעת רבא, שסובר שכשניקבו בני המעיים, הבהמה טריפה, הוא שאל האם היא לפחות טהורה מלטמא כנבילה.
- והגמרא אמרה שהשאלה הזו היא בעצם השאלה ששאל אילפא: אם בהמה מעוברת הוציאה את ידו של העובר בין שחיטת סימן אחד לשני – האם הסימנים של שחיטת האם, מצטרפים כדי לטהר את היד של העובר מטומאת נבלה? וזה אותו רעיון של שני סימנים שהראשון שימש בעיקרון גם להיתר אכילה והשני רק לטיהור מטומאה.